

BIZKAI'KO ESKUALDEA (eta II)

ENKARTERRIAK

Enkarterriak jatorri aindikoak dira kondaira aldetik. Ortik dator batez be lur onen berezitasuna, lutelesti ta ekonomia aldetik.

Bizkaiko sartaldean datza. Bere lurrari bagirutzen badautsagu zimurtsua ta menditsua da. Ortik ango bideak Bizkaiko biurrenak izatea. Ordunteko mendiak ego-sartaldetik ipar-sortaldera doaz, eta mendi-kate onexek banatzen ditu Bizkaia eta Burgos. Mendirik garaienak Solana (1335) eta Kolitsa (874) dira. Badira garrantzia lortu dabene best mendixka batzuk ere: Gordexola mendi-katea, Triano mendiak, Sopena, Avellaneda, Castro, Ranero eta Mazo. Azken iru oneik Santander'eko mugan dagoz.

Kadagua da ibairik aundiena. Ordunte eta Gordexola-ren urak artzen ditu. Balmaseda, Aranguren eta Sodupe, Kadagua ondoan dagoz.

Eskualde onek amar erri artzen dauz: Karrantza, Sopena, Truzios, Arzentaletas, Lanestosa, Zalla, Güeñes, Gordexola, Balmaseda eta Galdames.

Biztanle gitxi dau eta nekazaritza bizi da geien bat. Baiña, baserrilur txikiak daukaz. Dagon industria be oso banatuta.

BIZILAGUNAK.— Bizkaiko eskualdeetan, biztanlerik gitxiena dauana da. 1975.garrenean km² 114,52 bizilagun ebazan. Sartaldea da jentirik gitxiena daukana. Truzios, Karrantza eta Arzentaletas'en nekazaritza bizi dira eta gitxitzen doaz.

Sortaldera dagozan erriak ugariagoak dira, naiz eta errialde osoaren eunekotan neurriz-beetik gelditu. Galdames meatz-erri bat izan zan eta meatza amaitu danean gitxitzen joan da.

EKONOMIA BIZIBIDEA.— Ekonomia aldetik artu ezkerero zati bi egin daiteke eskualde au:

- Karrantza arana, sartaldea.
- Kadagua arana, sartaldea.

Karrantza arana Santander'en muga aurkitzen da. Nekazari-lurra da. Bere ekonomia-indarra ganadutzatik dator. Landa aundiak daukaz. Aran onetako ganadua Santander'koaren arrazakoa izaten da. Laboreetan artoa eta garia artzen dira, bita patata, ortuari, fruta eta lekadunak be.

Kadagua aranean, badira industriatik eta nekazaritza bizi diran erriak: Güeñes eta Zalla, Balmaseda. Balmaseda'ko jentirik geiena industriatik bizi da. Kadagua arana estua da eta Güeñes eta Zalla erreka-ondoetan bakarrik zabaltzen da. Paper-industria ere ba da emen. Soloetan artoa eta ortuariak artzen dira.

BALMASEDA.— Eskualdeko uriburua Balmaseda da. 7.918 bizilagun dauz. Indar aundia artzeko aukeran dago,

bai industrian eta bai nekazaritzan. Komunikabide onak daukaz.

Balmaseda'ko jendea ugaritzen doa baiña ez bizkorregi. Bertako jendeak Bilborako jokera aundia dau, baiña Kastilla eta Burgoetik naiko etorkin sartzen dira.

Nekazaritzako landak eskeintzen ditu batez be.

Industria-mota asko ditu. Onentxoena metalurgia eta zur-industria.

Politika ta administrazio aldetik ez dira aztutekoak Avellaneda'ko Batzarrek.

GERNIKA-BERMEO ESKUALDEA

Orain aztertzeraz goazen esualdeak uriburu bi dauz: Gernika eta Bermeo. Baiña, kondaira aldetik dauan balio-arengaitik, esualdean ez eze Euskalerrri guztian ere, Gernika da nagusi.

Gernika da euskaldunen erri sakratua. 1366.garrenean sortua da uri lez eta euskaltasunaren kabi biurtu jaku. Espainetako erregeak araxe joaten ziran euskal foruak ziñatzera, euskaldunak aske ta burujabe ziranean ezaugarri lez. Antxe izaten alkarturik antolatzen eta zaintzen eben Bizkaiaeren demokrazi-bizitza.

Gernika Aritza aspaldikoa da.

ESKUALDEAREN LUTELESTI INGURUAK.— Eskualde onek itxaso dauka iparraldetik, Oiz eta Bizkar-gi mendiak egoaldetik. Gernikako itsasagoa egoaldetik iparraldera igarotzen da.

Alderdi bi ditu eskualde onek: Itxasaldea eta legorraldea. Itxasaldean, Bermeo, Mundaka, Sukarrieta, Ibarrangelu, Ea eta Elantxobe aurkitzen dira. Legorraldean, ostera, Gernika, Morga, Muxika, Errigoitia, Mendata, Arteaga, Ereño eta Busturia. Ekonomiari begiratu ezkerero ez dago aide aundirik alderdi bi oneitan. Nekazariak dira geien bat, bai bata eta bai bestea.

Komunikabide urriak ditu Gernika-aldeak. Eta errek badau zer esanik ekonomian. Ez dau bear dauan beste kamiño (bide) ta trenbide.

Tokiz zoragarria da eskualde au eta Bizkaiko atsedeneku biurtu daiteke gerora. Aitagariak dira Mundakako itsastagoaren edertasuna eta andik agertzen diran ikuspegi ederrak eta baita Matxitxako eta Gaztelugatxeko San Juan ere. Sukarrieta alderdi on ederra izatez gaiñera, atsegiña da Laida'ko ondartzagatik.

Ekonomia-aldeetik nekazaritza dago batez ere. Gernika eta Bermeoko erriak izan ezik besteak gitxitzen edo geldirik dagoz.

JENTETZA.— 1975.garrenean kilometro lauko 142,8 eban igaritasuna. Eskualde lea urritzen doa. Gernika eta

Bermeok eusteu dautsoe bakarrik. Lurrez Bizkaiaren euneko 12,7 dau, baiña jentetan %3,9 dauka bakarrik.

NEKAZARITZA.– Klimaz, lurrez eta lur-zimurduraz Bizkaiko beste lurak baiño obeak dira nekazaritzarako. Ortuari asko izaten da, bedardiak oparoak dira, basoak aberatsak. Piper eta tomate-lurra da, goistarrak batez be. Kortezubi, Arratzua ta Axangiz onetan alegintzen dira. Gernikako azoka oso ospetsua da ta astelenetan igiten da.

ESKUALDEKO LAGINTZA.– Eskualdeko lagintza industria geiena Gernikan eta Barmion dago.

BERMEO.– Bermioko industria kaian eta arrantzuen oiñarritzen da. Arrain-kontserta dau nagusi: Gatz-emotea, kontserba-lantegiak, otzgaillu industria. Arrantzu-ontzigin-tza ta konponketa be baditu. Bermeok 18.095 biztanle dauz.

GERNIKA.– 17.271 biztanle dauz eta metalkietan lan egiten dauan industria: Erraminta-makiñak, mai-serbitzuak, izkulluak eta abar. Merkatal aldetik indar txikia dau eta turismo aldetik ez da ezer egin: Ez dago hotelik, kirol-lakurik, komunikabide onik. Dana dala, Gernikako Batzar-etxea ta bere Aritza eta Santimamiñe'n (Kortezubi'n) dagon artzulo ospetsuak, Bizkaiaren kondaira-lekuko dira tea Euskalerraren biotza.

BILBAO NAGUSIAREN ESKUALDEA

ESKUALDE ONEN EKONOMIA, URI ETA DEMOGRAFIA.– Bilbao'ko eskualdeak Galdakanotik Santurtze-raiño doan lur atal zabal bat artzen dau eta 19 udak ditu bere barruan. Udal onein izenak: Bilbao, Barakaldo, Sestao, Getxo, Portugalete, Leioa, Santurtze, Ortuella, Trapaga Arana, Abanto, Muskiz, Arrigorriaga, Galdakano, Etxebarri, Lezama, Zaratamo, Berango ta Larrabezua.

Demografi aldetik dauan garrantzia onetan dago: Bizkaia osoko euneko larogei biztanle inguru ortxe bizi dirala. Ekonomia ta industria aldetik begiratuta, Bizkaiko industriaren %65 dauka, Onelan: metalurjia industriaren %72, eungintzaren %76,8, ingi eta grafika arteen %85, eta abar.

Biztanle ugaritasunari begira, Bizkaiaren erririk aundie-nak ementxe aurkitzen dira: Bilbao, Barakaldo, Portugalete, Getxo, Santurtze, Basauri, Sestao ta abar.

BILBAO'KO ITXASAGOAREN GARRANTZIA.– Ibaizabal ibaia Bilbao'ra eltzean, itxasagoa asten da. Itxasago onek 14 kilometro dauz arte. Ibaiaren eskubi aldera Bilbao zarra dago ta here zazpi kale entzutetsuek. Sei zubik zearkatzen dabe itxasagoa ta Portugaleten, Bizkaia zubiak. Errontegiko zubia egiten diardue.

Ia industria guztia ibaiaren ezkeraldean dago: baiña Barakaldo ta Sestao industria leku bereziak dira. Dana naastean dago emen: Industriak eta etxe-bizitzak, lantegiak eta erostetxeak. Ibaiaren ezkeraldera dagoz moatzik aberatsenak: Galdames, Abanto ta Zierbena, Ortuella eta Muskiz. Oneik izan dira BIAKAIKO LABA AUNDIAK ("Altos Hornos de Vizcaya"), ONTZIGIN-TOKIAK ("Astilleros") eta beste, lantegi batzuei lekua izentau dau-tseenak.

ESKUALDEAREN BIZTANLETZA.– Eskualde onek 3.352 biztanle ditu km.²ko. Alde aundia Bizkaiko beste eskualdeekin. Bigarren datorrena Durangokoa da eta 272 biztanle baiño ez dauz km.'ko.

ESKUALDEKO ERRI AUNDIAK.– Bilboz gaiñera aitatzea merezi daben erriak oneixek dira: Barakaldo, Portugalete, Getxo, Santurtze, Basauri eta Sestato.

BARAKALDO.– 118.136 biztanle. Bizkaiko errietan bigarrena. Ikaragerri azten doa. Daikan industria astunak, kimikoak eta aldaketzakoak indar aundia dau. LABA AUNDIAK ("Altos Hornos de Vizcaya")k indartu dau Barakaldo'ko industria. Jentea pillaoka etorri da beste lurralde batzutatik.

SESTAO.– Barakaldo'rekin batera, ibaiaren ezker-aldean dagoan industria-kate bat osotzen dau. Erri onen bizi-bidea, izakera eta dana industria eta merkataritzari lotuta dago. Industria-erri bat da oso-osorik. Bere lantegirik aundienak: LABA AUNDIAK ("Altos Hornos de Vizcaya"), OTZIGIN ("Astilleros"). Babcock Wilcox.

PORTUGALETE.– Lurrez txikia da baña jentez ugarria: 54.014 biztanle. 1900 garrenean 5.182 bakarrik ebazan. Etorkiñak azi dabe. Bizilelua da eta ibaiaren ezker aldean lan egitan dabenak bizi dira or. Lantegi txikiak eta erdi-maillatakoak bakarrik dauz.

BASAURI.– Asko azi da azken urte oneitan, eta arrazoi bigaitik: Komunikabide ederran erdian dagoalako eta industriak indar aundia artu daualako. Basauri'ko industria siderometalurjia ta kimika dira. Firestone (kimika-lantegia), Mercabilbao (Bizkaiko maioristen azoka nagusia) eta abar, Basauriko lurretan dagoz.

SANTURTZE.– Asko ugaritu da 1950 ezkerro, bere industriari esker. Iturri asko ditu ekonomia aldetik: Metalurjia, Kimika, eungintza, zurgintza. Itxas-kai bat be bada eta 50 ontzi baiño geiago dauz ur-azaleko arrantzurako. Erri bizia da: Termo-elektrika zentrakla, birfindegia, kaolekuak, kai-mutur eta kai-buruek, zaborgaillu, petroleontzi, grua eta abar. Guzti orregaitik Bizkaiko errien artean lenen-goetariko lez artu dagikegu.

GETXO.– Bizitzeko lekua batez ere. Auzo ezbaridiñak ditu: Neguri, aberatsen bizilelua, txalet ugariz josita, Areeta eta Algorta; bizilekuak oneik be, baiña erdi maillako jentearentzat.

BILBAO ESKUALDEAREN ARAZOAK.– Arazorik larrienak azpi-estrukturatik datoz:

- Ez dago bear aiña komunikabide. Ekonomia eta industriari hegira, geiago bear litzateke.
- Ibaiaren alderdi biak errez, eta askar lotzeko zubi gei-go bear litzatekez.
- Ez dau egiatzko uri ta juketarik: Bizilekuak eta industriak edozein lokutan ikusten dira eta, atsedentoki gitxi gaiñera.
- Bilbao'ko kutsadura aundiegia da eta osasunerako arriskutsua.

BAKIO'KO EUSKEREAA (I)

BAKIO'KO IZKUNTZA INGURUNEA BIRRESKURATU, EUSKALDUNDU ETA ARAUPETUTEKO EGITASMO-AURRE OROKORRA

1.– Itzaurrea

2.– Toponimia Bakion.

- 2.1.– Toponimia moetak.
- 2.2.– Leku izenen batuketea.
- 2.3.– Toponimiaren normalkuntzea.
- 2.4.– Toponiamiari buruzko oinarritzko erispideak.

3.– Seinalapena: bide-erakiusleak eta bestelango iragarki edo argibide publiko iraunkorrak

- 3.1.– Seinalapena egiteko erispide orokorrak.
- 3.2.– Izkuntza politikeari erispide orokorrak.
- 3.3.– Izkuntza ontasuna.
- 3.4.– Seinalapena legearen aldetik.

4.– Izkuntza erabilerarako beste erispide batzuk

- 4.1.– Erainkuntzen izenak.
- 4.2.– Kale, ibilbide, zumardi, bide, etorbide, enparantza, mailadi, iturri eta abarren izenak.
- 4.3.– Barruko seinalakuntzea edo errotulaketea.
- 4.4.– Publizitatea.

5.– Borondate politikoa.

6.– Diru-baliabideak.

7.– Epeak.

8.– Jarraipen Batzordea.

9.– Ekimen pribatua.

10.– Egitasmoaren zabalkundea.

11.– Beste egitasmo antzekoen barri.

12.– Elebitasunaren erabilera.

1.– Itzaurrea.

Gizarte egoera barriak (erbesteko biztanle barri geiago, industriaguneak, etxebizitza eta taberna geiago...) gurelako erri baten, izkuntza egoera aldatuko deusku, euskerearen kalterako aldatu be. Jende barria, erdaldun geiago erakarten daualako, atan be.

Izan be, Bakion turismoa ez da inoiz euskerearen laguntzarako izan. Adibideak, zioritxarrez, eurrez daukaguz bertan zein gure inguruan be: Algorta, Getxo, Sopela, Gaminiz, Gorniz, Armintza, Mundaka, zer esanik ez, Bakio bera be. Era batera edo bestera, Bakio berezko nortasuna, nortasun euskalduna, jagon bearrekoa da.

Jagon ezeze, barriro nagusitu eragin be. Onetan Bakio Udalak here jokabidea sendoro euskerearen aldeko postura egitera zuzendu bear leuke. Turismo eta euskerearen normalkuntzearen arteko dendu baikorra lortu aal izateko.

Euskerearen egoera ete Bakio birreuskaldundu bearraz jabetuazo bear deutsegu errira etorritako erdaldunei. Au erriko euskaldunok bakarrik lortu daikegu. Ingurukoei geuk erakutsi bear deutsegu euskaldun izateak merezi dauala. Euskereaz irabazi egingo dabela. Bakio here osotasunean eta era artezean ezagututeko aukerea izango dabela.

Bakio erri euskalduna da oraindikaren eta. Euskaldun nortasundun lez ezagutu eragin bear deutsegu kanpoko zein barruko erdaldunei. Euskeraz egin eta bizi garan erria garala ezagutuazo.

Bakio udalerrri euskalduna danaren aldetik, euskerrea arlo sozialera zabaldutea, barruan zein kanpoan, dogu elburu. Euskeraz bizitea, atan be. Bakio erri euskalduna euskerearentzako garrantzitsua da. Bakio bizirik eta euskaldun izaten jarraitu daian, lagundu bear deusogu.

Euskal udalek, bada, euskerearen birreskurapenean daben erantzukizuna gero eta garrantzitsuagoa da, batetik, euskerearen kalitatea bertan gordeten dabela eta bestetik, euskereak aurrera egiteko lurralde euskalduna bear daualako.

Bakio euskaldunok, biztanleen geiengoak, gizatalde etnolinguistikoko lez garapen osoa lortuteko, euskerearen normalkuntzea bearrezkoa da udalerrian. Onetarako plangintza zeatza azurmamindu bear da.

Plangintza onek euskerearen “inguru giroa”, arean da, begien aurreko ingurunea gogotan artu bear dau.

Gizarte-ingurunearen eragina nabarmendu bear dogu.

Izkuntzearen aldeko jokabideak garatu bear doguz eta izkuntzearen erabilerea errotuteko bear-bearrezkoa deritxogu begien aurreko ingurunea euskalduntetari. Izkuntzearen aldeko jokabideok garatutea agintari polikoen erantzukizuna da. Erri borondatea ekin-tza biurtu bear dabe agintariok.

Begien aurreko izkuntza ingurunea. Idatzita agertuten diran leku izen, iragarki, idazkun edo errotulu, oar, izenburu, deitura, adierazgai eta abarrek “begien aurreko izkuntza ingurunea” osotuten dabe.

Begien aurreko izkuntza ingurunea euskeraz janztea da Udalak sortu eta bultzatu bearke leuken Bakio-ko Euskerearen Normalkuntza-Egitasmoaren zati garrantzitsua.

Euskerearen erabilerea indartuteko baldintzatat artuta dago begien aurreko ingurunea euskalduntzea. Bearrezko baldintza dogu. Baldintza ori gure udalerriko lurralde osoan ezarri bear dogu. Izkuntzea entzun ezeze, ikusi be egin bear da-eta.

Bakion euskerea izkuntza nagusia izatetik izkuntza artzailera igaro da. Erdaldunen eragina Bakioko euskaldungoan barru-barruraino sartu da, bakiotarren bere-berezko euskaldun mundu ori itxuragetu artean.

Mundu ori birreskuratu eta indartuteko bideak imini bear doguz, eta orretariko bat, toponimia birreskuratu eta bide-erakusleak ta kaleko argibideak, euskalduntzea da. Baina berau leen aitaturako ekimen orokor, plangintza orokor aren zati bat baino ez da. Elburu nagusiak orretarako, barriz, argi be argi euki bear doguz:

- Euskerearen erabilera idatziaren zati garrantzitsua ziurtatutea.
 - Euskerearen eguneroko erabilera egirikoa eta sozial duina bermatutea.
 - Erabilera ori zabaldutea.
 - Izkuntzearen jatortasuna eta aberastasuna jago-tea.
 - Erriaren ondareari buruzko argibideak emotea (toponimia).
 - Euskeraz biziko dan erriaren aukerak sendotutea.
- Ori, guzti ori, euskerearen aldeko Izkuntza-Normalkuntza Egitasmoaren barruan dagoan ezker, beronen osterantzeko beste arlo batzuetako neurriak aregaz alkar osogarriak dira. Arlo orretan egin bear dogun aalegin andi ori ankamotz, indarge eta eraginge lotu ez daiten gura badogu, beintzat.

Ez bai barik, onelango neurriak euskaldunen kontzientziak sensibilizatuteko erarik edo biderik onenatarikoak dirala, euskerearen aldeko erabilereari bultzakada ona egingo deutso.

Euskerearen erabilgarritasun eta balioaren kontzientzia irabazteko beren-beregikoak dira neurriok. Berbadunengan, erritarrengan eragin bereziak lortu daikezan euskalduntze bideak landu bear doguz. Ametik sortu leiteken eragin biderkatzaileari onurea atara bear deutsogu.

IZKUNTZA POLITIKEA BEGIEN AURREKO INGURUNE LINGUISTIKOARI JAGOKONEZ

Euskerearen egoereak normalkuntza-bidean eskatuten dauan aalegina egitea bearrezkoa da. Euskerearen normalkuntzan garrantzi aundia dauke Udalaren jokabideak eta borondateak. Ezin leiteke bitarteko urri normalkuntzarako aurre ikusi, are gitxiago, diru jatsierak egin.

Normalkuntza bidea ziurtatuteko, izkuntza politikeak atzerarik bako gitxieneko batzuk bete bear dauz. Onelango erri mailako egitasmoa, bada, urrengo baldintzenpean oinarritu bear dogu:

- Plangintza orokorrean egituratuta egotea.
- Baliabide ekonomiko ugariz babestua izatea.
- Udalerriko lurralde osorako egitasmoa izatea.
- Ekimen pribatua bultzatutea, politika zein diruaren aldetik.

Azken elburua euskerearen normalkuntzea da. Izkuntzearen birreskurapena erabileran (idatzian eta agozkoan) oinarrituten da, erakunde publiko zein ekimen pribatuen aaleginetan.

Aaleginok euron bidetik ondo eroateko udalerrimailan neurri politikoak artutea bearrezkoa da. Neurriok izkuntza-ingurunerako azpi-plangintza baten barruan batu leitekez. Azpi-plangintza orrek oinarriko baldintzak bete bear dauz:

- *edegia*: Ekimenaren bearrizan eta egoera barrietara edegita, emoitzak neurtu ondoren, bearrezkoak diran egokitzapenak egin aal izateko.
- *malgua*: Bakioko tokian tokiko berezitasunetara doitu eta alan, komenigarri danean, berarizko egitarauak eratu aal izateko.
- *iraunkorra*: Indarrean iminitako ekintzek denporan iraunkorrak izan bear dabe, bein-beinekotasuna asikeratik ezabatu aal izateko.
- *zeatza*: Iraunkortasunagaz bat egiten dauan bal-

ALBISTEAK

dintza onek ikerketa lan sakon eta benetakoa eskatuten dau, iraunkortasun eta eraginkortasuna denporan bermatu aal izateko.

—*osoa*: Elburuak, leentasunak, eraketea, aurrekontu egokia, baliabideak eta ebaluazino tresnak gogotan artu aal izateko.

—*epekatua*: Azken elbururaino mailaka igongo dau, elburuok egutegi baten arabera lortu aal izateko.

—*bateratzailea*: Aalegin guztiak norabide berean eroan aal izateko.

Bearrezkoa da, beste aldetik, erritaren eritxiak baturea be. Areen oarrak, arregureak, esondapenak artu, aztertu eta bideratu bear leukez Udalak.

2.— Toponimia Bakion

Toponimia erri baten Kultura Ondarearen oinarriko osogarria da, beste osogarriei estu-estu lotuta eta alkarregazko menpekotasunean dago.

Toponimia ingurunearen lekukoa da. Gure arbasoen izkuntza, oitura eta bizikeren lekukoa. Gure gizartean gizaldietan sakon-sakon errotuta dago. Ingurune naturalagazko zein enparauko gizakiakazko artu-emonetan izkuntzeak emondako urtenbidea dogu. Askotan, atalkatuta agertu izan jaku, ingurueneak berak emon eta bideratutako bizi moduak zerikusi arteza dauala.

Ingurunearen giza-estalkitzat jo geinke toponimia. Gure errian ugari-ugaria da. Lurrazalaren izakereagaz zerikusi artez-arteza dau, euki be. Inoiz bete izan dauazan eginbearrakaz lotuta agertuten jaku. Sarritan, gizaldietan zear izandako jazokera eta siniskeriaz igurdita.

Bakioko euskerearen ondasuna edo altxorra, gure aurretikoez geuri itzitakoa, atan be, geure-geurea dogu. Eurek izkuntzea igorteko egindako aalegina gogoan eukitekoa da. Gogoan euki ezeze, urrengo belaudaldientzako leenaldiaren lekukoa bizirik lotu daiten be bermatu bear dogu.

Alan da ze, guztion artean jagon bearreko altxorra dogu.

Erri izaten jarraitu gura badogu, beintzat, bertoko toponimiari eutsi ezkerroan, bertoko nortasunari eusten deusogu eta etorkizunerako ainbat eta ainbat leku izen eta deitura gorde aal izando doguz.

Aberastasun bakarra da, bakuna, beraren ezaugarriak eta guzti, Bakiok munduan bakarrik daukana, bera langorik beste inon ez dagoana, bere-berea dau Bakiok eta.

Bakioko toponimia ofizializatu bear dogu. Orretarako, Udalak azterketa eta batuketa zeatza egiteko agindua eta arauak emon bearke leukez. Lekuizenak batuteko eta jagoteko bearrizana gura ta guraezkoa da. Gizaldietako bilakaera istorikoez eragindako okerkeriak zuzendu bearra dago.

Jatorrizko izen errikoi euskaldunak birreskuratuz bateraz, kolonizazino izenak errotik kendu, ezabatu bear doguz. Bakioren nortasuna, nortasun euskalduna izan dalako eta dalako, oraindikarren be. Erritar zein erbestetarrak Bakioren nortasunaz baliatu eta bizi daitezana. Nortasun orreri euren begirunea erakutsi daitsoen. Bakioko nortasunari eutsi ezkerroan, euskal nortasunari eusten deusogu, bide batez berau sendotuz.

Ainbat bear dago, oraindikarren, egiteko. Ainbat eta ainbat dira zelan edo alan zentzubakokeria eta ezjakintasuna dirala eta, itxuraldatutako zein errotik aldatuta dagozan toponimo edo leku izenak.

Gure-gureak doguzan leku izenak gurean euskeraz imini eta erabili bear doguz. Amaikatu aalegin egin bearke dogu erregintzan gabilzanok aberastasun on birreskuratuz, argitu, zuzendu, euskeratu, argitaratu eta bete eragiteko.

2.1.— Toponimia moetak

A — Toponima aundia:

- * itsasoa (BIZKAIKO ITSASOA)
- * erbesteko izenak (ARMINTZA, BILBO, BERMEO, EMERANDO, LARRAURI, MUNGIA...)
- * mendiak (JATA, GARBOLA, TOLLO, BURGOA, LOPARRIA, ARBALLO...)

B — Toponimia txikia:

- * mendilepoak (KOPALAGANE, AMESTI, LARRASKO, JATABE-IÑERDI, GAUBIETA, PORTUME...)
- * basoak (ARTATXU...)
- * soloak (URIZARRETA, SAGARLANDA, LAPIKOLURRA, ERMITAONDO, KOBIA,...)
- * trokak (LANDABARRENA, INPERNUKO ERREKEA, AKAGA, KARRAKOLA...)
- * errekek (OJAORTA, AKAGA, ZARRAGA, OXIÑA...)
- * adar-errekek (MAKUENA, OXIÑA, EITAZAGA...)